

Міжнародная федэрацыя “Una Voce”

Пазіцыя № 10

ЭЎХАРЫСТЫЧНЫ ПОСТ

ЖНІВЕНЬ 2012

З прадмовы да серыі

Міжнародная федэрацыя “Una Voce” прапануе гэтыя артыкулы для заахвочвання і ажыўлення дыскусій накіонт Імшала 1962 года сярод каталікоў, “прывязаных да старажытнай лацінскай літургічнай традыцыі”, і іншых асобаў, зацікаўленых літургічным аднаўленнем Касцёла. Іх не варта ўспрымаць як персанальную ці маральную крытыку тых, хто сёння прымае ці абараняе рэформы, якія тут падвяргаюцца крытыцы, або тых, хто рабіў гэта раней. Пры складанні гэтых артыкулаў мы прынялі працоўнае дапушчэнне, што нашыя браты-каталікі дзейнічаюць у добрай веры, але таксама што нягледзячы на гэта існуе неабходнасць у жывой і падтрыманай сур’ёзнымі аргументамі дыскусіі, калі тыя, хто дзейнічае ў добрай веры, хочуць рабіць гэта таксама ў святле правільнага разумення праблем.

Аўтары артыкулаў застаюцца ананімнымі, таму што артыкулы не з’яўляюцца плёнам працы адной асобы, а таксама таму, што мы хацелі б, каб іх ацэньвалі на падставе зместу, а не аўтарства.

Меркаванні, выкладзеныя ў гэтых артыкулах, Міжнародная федэрацыя “Una Voce” па-корна прадстаўляе на суд Касцёла.

Эўхарыстычны пост: кароткі змест

З самых старажытных часоў святую Камунію прымалі, захоўваючы пост, прычым пост ад поўначы і нават даўжэйшы цягам стагоддзяў лічыўся нормай. Папа Пій XII скараціў пост да трох гадзінаў, каб зрабіць магчымай цэлебрацыю Імшы ўвечары. У 1964 г. Павел VI, падкрэсліваючы важнасць духоўнай падрыхтоўкі да плённага прыняцця Камуніі, скараціў пост да адной гадзіны. Ян Павел II і Бенедыкт XVI звярталі ўвагу на развіццё легкадумных адносінаў да прыняцця святой Камуніі. Каб супрацьстаяць ім, трэба сур’ёзна абдумаць вяртанне да трохгадзіннага посту, устаноўленага Піем XII. Пэўныя нязручнасці для вернікаў, а часам і неабходнасць устрымацца ад прыняцця святой Камуніі падкрэсляць важнасць і значэнне Найсвяцейшага Сакрамэнту, стануць сродкам змагання з тэндэнцыяй прыступаць да святой Камуніі толькі таму, што да яе прыступаюць іншыя, адновяць “голад і прагу” святой Камуніі, пра якія казаў Папа Ян Павел II, і заахвацяць практыку духоўнай Камуніі, якую рэкамендавалі Ян Павел II і Бенедыкт XVI.

Каментарыі можна дасылаць на адрас

positio@fiuv.org

ПАЗІЦЫЯ № 10: ЭЎХАРЫСТЫЧНЫ ПОСТ

1. Тэматыка гэтай серыі артыкулаў закранае не толькі праблемы, звязаныя непасрэдна з надзвычайнай формай рымскага абраду, якімі яна адрозніваецца ад звычайнай формы, але таксама і тыя справы, якія прынамсі ў прынцыпе можна прымяніць да звычайнай формы (літургічная арыентацыя¹ і спосаб прыняцця святой Камуніі²) альбо якія датычацца яе ў пэўнай ступені (такія як цішыня³ або грыгарыянскі спеў⁴). У гэтым артыкуле мы разглядаем справу, якая звязана з асаблівым характарам надзвычайнай формы, але якая моцай кананічнага права датычыцца ўсіх каталікоў лацінскага абраду, а менавіта эўхарыстычны пост.

Гістарычныя звесткі

2. Па словах Тэртуліяна, Найсвяцейшы Сакрамэнт прымаецца “перад усялякай іншай ежай”⁵. Пры цэлебрацыі Імшы на досвітку, што было ўстаноўлена ў якасці практыкі ў II ст., меўся на ўвазе пост ад поўначы⁶; гэты пост быў уведзены ў шырокую практыку⁷, хоць у Сярэднявеччы часта ўстанаўліваліся значна даўжэйшыя пасты⁸, прычым не толькі без ежы і вады, але і без сужэнскіх адносін⁹. Пост не быў абавязковым для хворых¹⁰. Удзяленне Камуніі вернікам, якія захоўваюць пост, хоць і знаходзіцца ў

¹ Пазіцыя № 4, “Літургічная арыентацыя”.

² Пазіцыя № 3, “Спосаб прыняцця святой Камуніі”.

³ Пазіцыя № 9, “Цішыня і нячутнасць у надзвычайнай форме рымскага абраду”.

⁴ Рыхтуецца.

⁵ Выраз “ante omnem cibum”, які выкарыстоўвае Тэртуліян (“Ad uxorem” II, 5: PL 1, 1296), можна таксама перакласці як “перад кожным пасілкам”, таму выказвалася меркаванне, што Эўхарыстыю прымалі перад пасілкамі ў якасці супрацьдзія. Абмеркаванне гл. у выд. Alphonse Sammut, “The Eucharistic Fast in the Light of the Last Papal Documents”, Rome: Miscellanea Francescana, 1959, с. 14–15 і Joseph Jungmann, “The Mass of the Roman Rite: Its Origins and Development”, New York: Benzinger, 1955, т. II, с. 366, зн. 34. Паводле такой інтэрпрэтацыі, святая Камунія ўсё адно прымалася перад пасілкам, а не пасля яго.

⁶ На працягу некалькіх стагоддзяў штогадовае выключэнне з правіла службы Імшы ранняй рабілася для Вялікага чацвярга. Гэта азначала, што ў Вялікі чацвер святую Камунію трэба было прымаць без папярэдняга посту: гл., напрыклад, Трэці Карфагенскі сабор (397 г.), кан. 29: “Ніхто не можа цэлебраваць сакрамэнт Алтара, не захоўваючы посту, акрамя як у адзіны дзень, калі святкуецца вячэра Пана”. (“Ut sacramenta altaris non nisi a ieiunio hominibus celebrentur, excepto uno die in quo coena Domini celebrantur”.) Брагскі сабор у 572 г. асудзіў гэтае выключэнне: гл. Sammut, *op. cit.*, с. 28–29.

⁷ Гл. св. Тамаш Аквінскі, “Summa Theologica”, За, q. 80, а. 8, ad 5: “Сцвярджэнне, што гэты сакрамэнт павінен трапіць у вусны хрысціяніна перш, чым іншая ежа, не трэба разумець у абсалютным сэнсе, у значэнні часу ўвогуле. Калі б гэта датычыла часу ўвогуле, то той, хто адзін раз наеўся і напіўся, потым ніколі не змог бы прыняць сакрамэнту Эўхарыстыі. Таму гэтыя словы належыць аднесці да дадзенага дня. Пачатак дня для розных людзей азначае рознае, бо некаторыя распачынаюць дзень апоўдні, іншыя — пры заходзе сонца, яшчэ іншыя — апоўначы, а ёсць і такія, што распачынаюць дзень на світанні, аднак Касцёл услед за рымлянамі распачынае дзень апоўначы. Таму чалавек, які спажаў ежу ці напой пасля поўначы, не можа ў той самы дзень прыступіць да святой Камуніі, але можа яе прыняць, калі меў пасілак перад поўначчу”. (“Cum dicitur, hoc sacramentum prius quam alii cibi debet mitti in os Christiani, non est intelligendum absolute respectu totius temporis, alioquin qui semel comedisset et bibisset, nunquam postea posset hoc sacramentum accipere. Sed est intelligendum quantum ad eundem diem. Et licet principium diei secundum diversos diversimode sumatur, nam quidam a meridie, quidam ab occasu, quidam a media nocte, quidam ab ortu solis diem incipiunt; Ecclesia tamen, secundum Romanos, diem a media nocte incipit. Et ideo, si post mediam noctem aliquis sumpserit aliquid per modum cibi vel potus, non potest eadem die hoc sumere sacramentum, potest vero si ante mediam noctem”.)

⁸ Jungmann, *op. cit.*, т. II, с. 363–364.

⁹ Jungmann, *op. cit.*, т. II, с. 363, зн. 23.

¹⁰ Sammut, *op. cit.*, с. 29; таксама гл. ніжэй.

супярэчнасці з прыкладам Апошняй Вячэры¹¹, мае моцную сувязь з правобразам Эўхарыстыі —кармленнем пяці тысяч¹².

3. Частата прыняцця вернікамі святой Камуніі, здаецца, моцна зменшылася пасля IV ст., нягледзячы на ​​пастаянныя заклікі да адваротнага¹³. Рашучыя змены ў гэтай сітуацыі наступілі пры пантыфікаце Папы Пія X, калі дэкрэтам Святой Кангрэгацыі Сабору былі асуджаны даўнія янсеныстычныя памылкі ў гэтай справе і растлумачаны ўмовы плённага прыняцця святой Камуніі¹⁴. Пій X таксама заахваціў да ўстанаўлення значна ніжэйшага ўзросту прыняцця першай святой Камуніі і ўвёў больш шчодрыя саступкі для пэўных цяжкіх абставінаў. Папа Пій XII ўвёў пост працягласцю ў тры гадзіны, які не парушаўся “натуральнай вадою” (г. зн. вадою без дамешак), найперш пад рознымі ўмовамі (у 1953 г.), а затым — у сваім *motu proprio Sacram communionem* (1957)¹⁵ — у якасці паўсюднай практыкі, дадаючы шчодрыя саступкі для хворых¹⁶.
4. У 1964 г. Папа Павел VI скараціў пост як для святароў, так і для вернікаў да адной гадзіны перад момантам прыняцця Камуніі¹⁷; гэтак правіла паўтарае Кодэкс кананічнага права 1983 года¹⁸.

Пост і пашана да Найсвяцейшага Сакраменту

5. Папа Павел VI ў інструкцыі пра святую Камунію *Immensae caritatis* (1973) падкрэслівае “найвышэйшую пашану, якая належыць такому вялікаму Сакраменту”, а ў зноскы пад гэтымі словамі прыводзіць працяглую цытату з дакументаў Трыдэнцкага сабору, дзе мова ідзе пра неабходнасць сакраментальнай споведзі перад прыняццем Камуніі, калі вернік свецкага або духоўнага стану ўсведамляе за сабою смяротны грэх. Цытата пачынаецца такімі словамі:

Не належыць прымаць удзел у ніякіх святых функцыях без святасці. Таму можна ўпэўнена сказаць, што чым больш хрысціяне адчуваюць святасць і боскасць гэтага нябеснага сакраменту, тым больш яны павінны прыкладаць усялякія намаганні, каб не прыступаць да яго без пашаны і святасці, асабліва таму

---

¹¹ Мц 26:26: “Калі яны елі, Езус узяў хлеб, благаславіў, паламаў і, даўшы вучням, сказаў: “Бярыце і ешце, гэта Цела Маё”; Мк 14:22: “І калі яны елі, Езус, узяўшы хлеб, благаславіў, паламаў і даў ім, кажучы: “Бярыце, гэта Цела Маё”. Пар. 1 Кар 11:18-30 пра сувязь паміж Эўхарыстыяй і вячэрай любові ў раннім Касцёле.

¹² Мк 6:34-44; Лк 9:11-17; Ян 6:4-13.

¹³ Jungmann, *op. cit.*, т. II, с. 360–362.

¹⁴ Святая Кангрэгацыя Сабору, дэкрэт *Sacra Tridentina Synodus* (1905): гл. Дадатак А.

¹⁵ Гл. Дадатак Б.

¹⁶ Гл. Дадатак В.

¹⁷ 21 лістапада 1964 года, *Tempus Eucharistici ieiunii servandi reducitur*, AAS 57 (1965), 186: “З увагі на цяжкасці, якія ў многіх краінах адчуваюцца з прычыны эўхарыстычнага посту, Вярхоўны Пантыфік, ласкава саступаючы просьбам Біскупаў, пастанаўляе, каб пост без цвёрдай ежы быў скарачаны да адной гадзіны перад святой Камуніяй як для святароў, так і для вернікаў. Гэтае правіла таксама датычыцца спажывання алкагольных напояў з захаваннем, аднак, адпаведнай меры”. (“*Attentis multarum regionum difficultatibus quoad ieiunium eucharisticum, Summus Pontifex, petitionibus Episcoporum benigne annuens, concedit ut ieiunium quoad cibos solidos reducatur ad unam horam ante Sanctam Communionem, et quidem tum pro sacerdotibus tum pro fidelibus. In hac autem concessione includitur quoque potuum alcoholicorum usus, servata tamen debita moderatio*”.) *Osservatore Romano*, 4 снежня 1964 года, 2.

¹⁸ Кодэкс кананічнага права, кан. 919 § 1: “Асоба, якая збіраецца прыняць Найсвяцейшую Эўхарыстыю, павінна ўстрымлівацца прынамсі на працягу адной гадзіны перад святой Камуніяй ад любой ежы і напояў, за выключэннем толькі вады і лекаў”. (“*Sanctissimam Eucharistiam recepturus per spatium saltem unius horae ante sacram communionem abstineat a quocumque cibo et potu, excepta tantummodo aqua atque medicina*”.)

што мы маем палюхаючыя словы св. Паўла: “Бо хто есць і п’е, не зважаючы на Цела [Пана], той есць і п’е на сваё асуджэнне” (1 Кар 11:29). Тья, хто жадае прыняць Камунію, павінны памятаць пра загад св. Паўла: “Няхай выпрабоўвае сябе чалавек” (1 Кар 11:28)¹⁹.

6. Св. Ян Павел II ў апостальскім пасланні *Dominicae cenae* (1980) з глыбокім неспакоем заўважыў, што сярод вернікаў з’явілася непавага да Найсвяцейшага Сакрамэнту, і апісаў дзве супрацьлеглыя з’явы. Па-першае, скрупулёзнасць, якая ў мінулыя часы адахвочвала ад частага прыняцця Камуніі, з большага знікла, аднак усё яшчэ ёсць вернікі, якія занябдоўваюць магчымасцямі для прыняцця гэтага сакрамэнту з-за “адсутнасці эўхарыстычнага “голаду” і “прагі”, што таксама сведчыць пра адсутнасць правільнай успрымальнасці да гэтага сакрамэнту любові і пра неразуменне яго прыроды”²⁰.
7. Па-другое, “часам, а насамрэч даволі часта, да Камуніі прыступае кожны ўдзельнік эўхарыстычнай супольнасці; і ў некаторых выпадках, што пацвярджаюць дасведчаныя пастыры, не прадпрымаецца адпаведнага дбання пра ўдзел у сакрамэнце пакуты для ачышчэння свайго сумлення”²¹. Гэта з’яўляецца вынікам адсутнасці “якаснага ўспрымання хрысціянскага сумлення”²². Папа Бенедыкт XVI таксама скардзіўся на гэтую другую паставу²³.
8. Св. Ян Павел II і Папа Бенедыкт XVI ў толькі што згаданых урыўках абмяркоўваюць праблему прыняцця Камуніі ў руку, якую яны звязваюць з адсутнасцю пашаны да Найсвяцейшага Сакрамэнту. Гэтая справа абмяркоўваецца ў іншым артыкуле²⁴. Тут мы разгледзім магчымасць вырашэння той праблемы, пра якую яны кажуць, іншым спосабам, а менавіта вяртаннем папярэдняй дысцыпліны эўхарыстычнага посту.

Вяртанне дысцыпліны Пія XII

9. Патрабаванне захоўваць падоўжаны пост перад прыняццем святой Камуніі з’яўляецца натуральным і традыцыйным спосабам падкрэсліць вялікае значэнне Найсвяцейшага Сакрамэнту. Папа Бенедыкт XVI сам робіць акцэнт на гэтым значэнні,

---

¹⁹ Трыдэнцкі сабор, сесія 13, раздзел 7: “Si non decet ad sacras ullas functiones quempiam accedere nisi sancte, certe, quo magis sanctitas et divinitas cœlestis hujus sacramenti viro Christiano comperta est, eo diligentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia et sanctitate ad id percipiendum accedat, præsertim cum illa plena formidinis verba apud apostolum legamus: Qui manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini. Quare communicare volenti revocandum est in memoriam ejus præceptum: Probet autem seipsum homo”.

²⁰ Св. Ян Павел II, апостальскае пасланне *Dominicae cenae* (1980), 11: “deficiente “fame” et “siti” eucharistica, sub qua latet similiter parum sufficiens aestimatio atque intellegentia ipsius naturae huius excellentis Sacramenti amoris”.

²¹ *Ibid.*: “Interdum scilicet, immo compluribus in casibus, cuncti eucharisticae celebrationis participes ad communionem accedunt, tametsi nonnumquam — ut comprobant periti rerum pastores — habita non est debita cura, ut prius Paenitentiae Sacramentum reciperent propriam ad conscientiam mundandam”.

²² *Ibid.*: “bonum quod subtilitas est christianae conscientiae impulsae”.

²³ Peter Seewald, Pope Benedict XVI, “The Light of the World: the Pope, the Church and the Signs of the Times”, London: Catholic Truth Society, 2010, с. 156: “Існуе вялікая небяспека павярхоўнасці [пры прыняцці святой Камуніі] менавіта ў тых Імшах, якія мы праводзім у базіліцы святога Пятра... У гэтым кантэксце, калі людзі думаюць, што кожнаму аўтаматычна трэба прымаць Камунію (усе ідуць, таму я таксама пайду) я жадаю ясна даць зразумець... Гэта не проста нейкі сацыяльны рытуал, у якім мы можам прыняць удзел, калі хочам”. Пар. цытата з паслясінадальнай адгартыцы Папы Бенедыкта XVI *Sacramentum caritatis* (2007) у зноскы 31 ніжэй.

²⁴ Пазіцыя № 3, “Спосаб прыняцця святой Камуніі”, асабліва пар. 5–8.

удзяляючы святую Камунію толькі ў вусны і ў паставе на каленях²⁵. Такі пост абавязвае кожнага верніка сур'ёзна падыходзіць да прыняцця гэтага сакраменту, патрабуючы ад яго прадбачлівасці, а часам невялікай, але сімвалічна вымоўнай ахвяры. Акрамя таго, хоць пост і патрабуе час ад часу рабіць некаторыя практычныя дастасаванні (напрыклад, планаваць прыёмы ежы), ён не стварае тых жа псіхалагічных нязручнасцяў у момант прыняцця Камуніі, якія стварыла б адмова ў дазволе прыняць Камунію ў руку.

10. Пост ад поўначы з'яўляецца практыкай, асвечанай стагоддзямі ўжывання, але яго вяртанне ў дадзены час яўна стварыла б практычныя складанасці. Гэта асабліва закранула б вернікаў, прывязаных да надзвычайнай формы рымскага абраду, якая часта служыцца ў нязручных гадзіны, калі касцёлы свабодныя або калі святары маюць вольны час. Таму мы прапануем вярнуць дысцыпліну трохгадзіннага посту, устапоўленую Папам Піем XII.
11. Менш частае прыняцце святой Камуніі, пра якое ішла мова ў пар. 3, было вынікам глыбейшага разумення надзвычайнай прыроды Найсвяцейшага Сакраменту, звязанага з пакаяльнай дысцыплінай. Таксама ў ранейшыя часы на эўхарыстычны пост рабілі большы націск, але паколькі гэты пост быў абавязковы перад удзелам у Імшы, прынамсі ў нядзелі і святы, нават тады, калі асоба не прыступала да святой Камуніі²⁶, ён не з'яўляўся перашкодай да яе прыняцця. Больш частая споведзь дазваляла вырашыць праблему годнага духоўнага стану вернікаў, якія прымалі Камунію, але яна патрабавала развіцця інфраструктуры і катэхізацыі, на што быў патрэбны час²⁷.
12. Напачатку XX ст. св. Пій X бачыў найбольшую перашкоду для частай Камуніі не ў посце ад поўначы, а ў неразуменні духоўных умоваў, неабходных для яе годнага прыняцця. Мэтай жа зменаў, уведзеных Піем XII, было не столькі спрашчэнне посту, колькі арганізацыя магчымасці служыць Імшы ў розныя гадзіны дня, каб спрасціць яе ўключэнне ў працоўны ці школьны дзень²⁸.
13. Патрабавальнасць дысцыпліны Пія XII не трэба перабольшваць, але яна азначае, што з практычных прычынаў прыняцце Камуніі для некаторых людзей будзе цяжкім або немагчымым. Гэта магло б аказацца карысным для супрацьстаяння тэндэнцыі, на

---

²⁵ Seewald, Pope Benedict, *op. cit.*, с. 156.

²⁶ Jungmann, *op. cit.*, т. II, с. 366: "На працягу Сярэднявечча абавязку посту сурова трымаліся не толькі ў сувязі са святой Камуніяй, але яго пастаянна прадпісвалі нават для ўдзелу ў Імшы (напрыклад, сінод у Брыксэне ў 1453 г.) альбо прынамсі рэкамендавалі для ўдзелу ў Імшы". Гэта не так дзіўна, калі звярнуць увагу на тое, якое вялікае значэнне прыпісвалі сузіранню Гостыі і духоўнай Камуніі ў кантэксце вельмі рэдкай сакраментальнай Камуніі. Юнгман абмяркоўвае гэта на папярэдніх старонках. Пар. Eamon Duffy, "The Stripping of the Altars: Traditional religion in England c.1400-c.1580", New Haven: Yale, 1992: пра пост перад Імшою, с. 42; пра сузіранне Гостыі, с. 95–102.

²⁷ Дафі адзначае, што для ажыццяўлення рашэння Чацвёртага Латэранскага сабору (1215) аб тым, што ўсе каталікі павінны спавядацца і прымаць Камунію прынамсі адзін раз на год, патрабаваліся вялікі арганізацыйны і катэхетычны высілак. У яго рэалізацыі вельмі дапамагло існаванне жабрацкіх ордэнаў; таксама вельмі істотным было развіццё парафіяльнай сістэмы ў папярэднія стагоддзі: Duffy, *op. cit.*, с. 53–56; 93–94. Пар. Jungmann, *op. cit.*, т. II, с. 363: "Але ў Сярэднявеччы з яго распаўсюджанымі парафіяльнымі абмежаваннямі і часта недастатковай арганізацыяй душпастырства, не толькі не існавала жадання, але з большага не было нават магчымасці паспавядацца і, адпаведна, часта прымаць Камунію".

²⁸ Sammut, *op. cit.*, с. 101: "Несумненна, вярчэнні Імшы былі найбольшай карысцю і самай моцнай саступкай, якая вынікала з гэтых дакументаў [*Christus Dominus* (1953) і *Sacram communionem* (1957)]". Трохгадзінны пост спрасціў прыняцце Камуніі на Імшах, якія вымушана служыліся пасля снадання, напрыклад у дзённых школах альбо на галоўных парафіяльных Імшах, а таксама на вярчэнні Імшах.

якую звярталі ўвагу Ян Павел II і Бенедыкт XVI і пра якую мова ішла ў пар. 7, калі некаторыя вернікі прыступаюць да Камуніі толькі таму, што гэта робяць усе астатнія. Сапраўды, калі асоба не прымае святую Камунію, яна рызыкуе прыцягнуць да сябе ўвагу і нават даць нагоду для скандалу²⁹. Тыя, хто не можа прыступіць да святой Камуніі, змогуць замест гэтага звярнуцца да практыкі духоўнай Камуніі, да якой заахвочвалі Ян Павел II, які з гэтай нагоды цытаваў св. Тэрэзу³⁰, а потым Бенедыкт XVI³¹, які прасіў удзельнікаў папскай Імшы на Сусветных днях моладзі зрабіць духоўную Камунію, калі звычайнае ўдзяленне Камуніі аказалася немагчымым³². Такая практыка таксама спрыяе “голаду і празе” Эўхарыстыі, якіх жадаў Папа Ян Павел II.

Заклучэнне

14. Гэта можа здавацца радыкальнай прапановай, але аднаўленне былой дысцыпліны было б адносна простым сродкам, які дазволіў бы падкрэсліць каштоўнасць Найсвяцейшага Сакраманту і важнасць падрыхтоўкі да яго прыняцця. Цяперашняя праблема

²⁹ Dr. Edward Peters, “The Communion Fast: a Reconsideration”, *Antiphon* 11.3 (2007), с. 234–244; с. 243: цяперашні кароткі пост “пазбаўляе людзей з неспакойным сумленнем незаўважнага спосабу пазбегнуць прыняцця Цела і Крыві Пана ў тым стане, які пагражае прафанацыяй (1 Кар 11:27)”.

³⁰ Св. Ян Павел II, энцыкліка *Ecclesia de Eucharistia* (2003), 34: “Менавіта таму варта развіваць у душы пастаяннае жаданне Сакраманту Эўхарыстыі. Так узнікла практыка “духоўнай камуніі”, шчасліва ўкаранёная ад вякоў у Касцёле і рэкамендаваная святымі настаўнікамі духоўнага жыцця. Святая Тэрэза ад Езуса пісала: “Калі не прыступаеце да Камуніі і не ўдзельнічаеце ў святой Імшы, то найбольш карысна практыкаваць духоўную камунію... Дзякуючы ёй вас шчодро пазначае любоў нашага Пана”. (“*Opportunum est continuatum Sacramenti eucharistici desiderium alere. Inde “communionis spiritualis” orta est consuetudo, quae feliciter complura iam saecula in Ecclesia viget quaeque a vitae spiritalis Sanctis magistris commendatur. Sancta Teresia a Iesu scripsit: “Cum communionem non sumitis neque Missae estis participes potestis spiritaliter communicare, id quod est valde frugiferum... Sic Domini nostri amor multum in vobis imprimatur”*”) (Унутраная цытата паходзіць з “Camino de Perfección” св. Тэрэзы, раздз. 35).

³¹ Бенедыкт XVI, паслясінадальная адгартацыя *Sacramentum caritatis* (2007), 55: “Без сумненняў, поўны ўдзел у Эўхарыстыі адбываецца тады, калі мы асабіста прыступаем да алтара, каб прыняць св. Камунію. Аднак неабходна звярнуць увагу на тое, каб гэтае справядлівае сцвярджанне не вяло да пэўнага аўтаматызму сярод вернікаў, быццам праз сам толькі факт знаходжання ў касцёле падчас літургіі існуе права ці магчыма абавязак прыступаць да эўхарыстычнага Стала. Нават, калі немагчыма прыступіць да сакраментальнай Камуніі, удзел у св. Імшы застаецца неабходным, важным, значным і плённым. У такіх умовах добра развіваць прагненне поўнай еднасці з Хрыстом, напрыклад, праз практыку духоўнай камуніі, згаданай Янам Паўлам II і рэкамендаванай святымі настаўнікамі духоўнага жыцця”. (“*Sine dubio plena participatio Eucharistiae habetur cum quis accedit etiam personaliter ad altare Communionis recipiendae gratia.* (169) *Attamen cavendum est ne haec iusta affirmatio forsitan introducat inter fideles quendam automatismum, quasi quispiam ob solam praesentiam in ecclesia, liturgiae tempore, ius habeat, vel forsitan etiam officium, ad Mensam eucharisticam accedendi. Etiam cum non datur facultas ad sacramentalem communionem accedendi, participatio Sanctae Missae manet necessaria, valida, significans et fructuosa. Votum est his in rerum adiunctis desiderium plenae cum Christo coniunctionis colere per consuetudinem exempli gratia communionis spiritalis, memoratae a Ioanne Paulo II et commendatae a Sanctis vitae spiritalis moderatoribus.*”) Гэты фрагмент адносіцца да энцыклікі *Ecclesia de Eucharistia* (2003), 34 св. Яна Паўла II, працытаванай у папярэдняй зноскы.

³² Пасля таго, як бура пашкодзіла шматлікія намёты, у якіх захоўваліся кансэкраваныя Гостыі для ўдзялення Камуніі падчас папскай Імшы 21 жніўня 2011 года, толькі частка сабраных асобаў, агульная колькасць якіх налічвала 1 млн чалавек, змагла прыняць святую Камунію. Іншых заахвоцілі прыняць духоўную Камунію. Прэс-сакратар Ватыкана кс. Федэрыка Ламбардзі пазней пракаментыраваў гэтае здарэнне: “Гэта дапамагло нам прыгадаць каштоўныя словы з нядаўняга дакумента Папы, які папярэджаў, што “неабходна звярнуць увагу на тое, каб гэтае справядлівае сцвярджанне не вяло да пэўнага аўтаматызму сярод вернікаў, быццам праз сам толькі факт знаходжання ў касцёле падчас літургіі існуе права ці, магчыма, абавязак прыступаць да эўхарыстычнага Стала. Нават калі немагчыма прыступіць да сакраментальнай Камуніі, удзел у св. Імшы застаецца неабходным, важным, значным і плённым. У такіх умовах добра развіваць прагу поўнай еднасці з Хрыстом” праз практыку духоўнай Камуніі, як гэта называе старажытная і прыгожая традыцыя... глыбокае жаданне з’яднацца з Ім таксама з’яўляецца эфектыўнай крыніцай еднасці” (Zenit, 4 верасня 2011 года).

легкадумных адносінаў да святой Камуніі патрабуе глыбокай катэхізацыі, а трохгадзінны пост будзе сам па сабе формай катэхізацыі, якая падкрэслівае звышнатуральную прыроду Найсвяцейшага Сакраменту, магчыма, больш эфектыўнай, чым просты заклік на словах.

15. Не трэба лічыць, што накладанне больш цяжкой дысцыпліны Касцёла прывядзе да яе адкідання ці нават да адыходу ад Касцёла. Сур'ёзная форма дысцыпліны дэманструе сур'ёзнасць прадмету гэтай дысцыпліны, а больш патрабавальныя рэлігіі часта прыцягваюць больш прыхільнікаў, чым рэлігіі з мяккімі патрабаваннямі³³. Дабравольнае прыняцце некаторымі вернікамі больш жорсткага посту не мела б такой катэхетычнай сілы; не мела б яно і заслугі як учынак паслухмянасці. Публічная кампанія з мэтай заахвочвання такой дабравольнай практыкі магла б нават прывесці да абвінавачванняў у фарысействе.
16. Нарэшце, трэба сказаць, што цяперашняя дысцыпліна, калі пост доўжыцца адну гадзіну перад момантам прыняцця Камуніі, амаль не закранае вернікаў³⁴; таму менш праўдападобна, што ў такой форме пра яе будуць памятаць і ўспрымаць яе сур'ёзна, а звяртанне ўвагі на выкананне такога дробнага абавязку выглядае не вельмі разважлівым³⁵. Каб вярнуць адпаведную пашану да Эўхарыстыі, несумненна, трэба, каб абавязак посту таксама карыстаўся пашанай.

---

³³ Mark van Vugt, Anjana Ahuja, "Selected: Why some people lead, why others follow, and why it matters", London: High Profile Books, 2010, с. 85: "Парадаксальна, але чым больш дарагія рытуалы звязаны з сістэмай вераванняў, там больш трывалай яна з'яўляецца. Адно з даследаванняў рэлігійных супольнасцяў у Амерыцы XIX стагоддзя паказала, што тыя, хто найбольш сурова патрабаваў ад сваіх паслядоўнікаў (адмаўляцца ад зямных дабротаў, жыць у цэлібаце, пазбягаць кантактаў са знешнімі людзьмі, не ўжываць пэўнай ежы і алкаголю), заставаўся больш трывалым". Аўтары цытуюць некалькі даследаванняў, з якіх вынікае гэтае абагульненне.

³⁴ Пар. Peters, *op. cit.*, с. 241: "Калі сапраўды цялесны пост спрыяе годнаму прыняццю Эўхарыстыі, як сцвярджаюць паўтары тысячы гадоў практыкі, трэба шчыра прызнаць, што такога стану няможна дасягнуць за адну гадзіну часу". Д-р Пітэрс далей прапануе (с. 243) вярнуць трохгадзінны пост, але адлічваць яго ад пачатку Імшы, каб было зразумела, калі яго трэба распачынаць.

³⁵ Peters, *ibid.*, с. 236: "Бессэнсоўныя прадпісанні не павінны быць прадметам заканадаўства, інакш узнікне непавага да права".

Дадатак А: *Sacra Tridentina Synodus*

Дэкрэт Святой Кангрэгацыі Сабору, падчас пантыфікату Папы Пія Х, 1905 (урывак)

1. Частая і штодзённая Камунія як практыка, найбольш гарача жаданая Хрыстом, нашым Панам, і Каталіцкім Касцёлам, павінна быць даступнай кожнаму верніку, любога стану і ўмоваў жыцця; каб нікому з тых, хто знаходзіцца ў стане ласкі і хто набліжаецца да святога Стала з правільным і пабожным намерам (*recta pique mente*), гэта не было забаронена.
2. Правільны намер заключаецца ў наступным: каб той, хто набліжаецца да святога Стала, рабіў гэта не з пачуцця руціны, не з ганарыстасці, не з увагі на людскую павагу, але з жаданнем падабацца Богу, мацней яднацца з Ім у любові і прыбягаць да гэтага боскага леку для сваёй слабасці і недахопаў.
3. Хоць тым, хто часта альбо штодзённа прымае святую Камунію, асабліва належыць быць вольнымі ад штодзённых грахоў, прынамсі ад тых, што здзяйсняюцца цалкам дабравольна, а таксама ад усялякай прывязанасці да іх, тым не менш дастаткова, каб яны былі вольнымі ад смяротнага граху і мелі намер ніколі не грашыць у будучыні; калі яны будуць мець такі шчыры намер, то дзякуючы штодзённай Камуніі яны паступова пазбавяцца нават ад штодзённых грахоў і ад усялякай прывязанасці да іх.
4. Аднак, хоць сакраменты Новага Закону і прыносяць свой плён *ex opere operato*, тым не менш лепшая духоўная пастава таго, хто іх прымае, прыводзіць да большай іх эфектыўнасці, таму трэба дбаць пра тое, каб Камуніі папярэднічала старанная падрыхтоўка, а за ёю ішла адпаведная падзяка, наколькі каму дазваляюць сілы, абставіны і абавязкі.
5. Каб практыка частай і штодзённай Камуніі выконвалася з большай разважлівасцю і прыносіла больш шчодры плён, варта пытацца парады ў спаведніка. Аднак спаведнікі павінны дбаць пра тое, каб нікога не адгаворваць ад частай альбо штодзённай Камуніі, калі ён знаходзіцца ў стане ласкі і прыступае да яе з правільным намерам.
6. Але зразумела, што дзякуючы частаму і штодзённаму прыняццю Найсвяцейшай Эўхарыстыі ўмацоўваецца еднасць з Хрыстом, шчодро падтрымліваецца духоўнае жыццё, душа больш багатая надзяляецца цнотамі, а задатак вечнага шчасця больш надзейна спасылаецца на верніка, таму пробашчы, спаведнікі і прапаведнікі павінны часта і аддана, а таксама ў згодзе з зацверджаным навучаннем Рымскага Катэхізіса заклікаць вернікаў да гэтай пабожнай і збаўчай практыкі.

Дадатак Б: *Sacram communionem*

Motu proprio Папы Пія XII, 1957 (урывак)

1. Ардынарыі месца, за выключэннем генеральных вікарыяў, якія не валодаць адмысловымі паўнамоцтвамі, могуць дазволіць, каб святая Імша штодня цэлебравалася пасля поўдня, калі гэта будзе неабходна для духоўнай карысці значнай колькасці вернікаў.
2. Святары і вернікі павінны на працягу трох гадзінаў устрымлівацца ад цвёрдай ежы і алкагольных напояў, а ад спажывання безалкагольных напояў — на працягу адной гадзіны. Вада не парушае посту.

3. Адгэтуль захоўваць пост на працягу часу, пададзенага ў № 2, павінны таксама тыя, хто служыць Імшу альбо прымае святую Камунію апоўначы альбо ў першыя гадзіны дня.
4. Хворыя, нават калі яны не знаходзяцца ў ложку, могуць без абмежавання часу спажываць перад Імшою альбо святой Камуніяй безалкагольныя напоі, а таксама сапраўдныя і адпаведныя лекі, як у вадкай, так і цвёрдай форме.

Мы шчыра заклікаем святароў і вернікаў, якія могуць рабіць гэта, захоўваць перад Імшою і святой Камуніяй старую і шанаваную форму эўхарыстычнага посту. Усе тыя, хто будзе карыстацца гэтымі дазволамі, павінны кампенсавать за атрыманае дабро, ззяючы прыкладам хрысціянскага жыцця, а таксама выконваючы пакаянныя ўчынкi і справы міласэрнасці.

Дадатак В: “Хворы” ў дысцыпліне *Sacram communionem*

Раздзел 4 *Sacram communionem* наконт “хворых” патрабуе пэўнай інтэрпрэтацыі ў святле кананічнага права. Хоць гэта і можа здавацца складаным, у гэтым адлюстроўваецца вялікае дбанне Папы Пія XII аб тым, каб не накладаць на вернікаў аніякага несправядлівага цяжару³⁶.

- i. “Хворыя” — гэта тыя, для каго пост стварае “ўмерана сур’ёзныя” нязручнасці. Яны могуць узнікаць з-за хваробы, узросту, доўгага падарожжа, часовага або хранічнага стану альбо з любой іншай прычыны. Сюды ўваходзяць і тыя, хто рызыкуе захварэць, хто чакае аперацыі і г. д., і тыя, хто хварэў перад Камуніяй, таму што ў абодвух выпадках пост накладае цяжар на дадзеную асобу. Тыя, для каго пост не стварае сур’ёзных нязручнасцяў, не з’яўляюцца “хворымі” з пункту гледжання права (напрыклад, асоба са зламанай рукою).
- ii. У “безалкагольныя напоі” ўваходзяць таксама напоі, якія маюць харчовую вартасць, напрыклад супы. Аднак няхворым асобам у кантэксце № 2 на працягу першых дзвюх гадзінаў посту дазволена толькі піць “напоі” (*per modum potus*). Цвёрдая ежа парушае пост нават у выпадку хворага.
- iii. Лекі, нават калі іх складнікам з’яўляецца алкаголь (рашчыненыя ў алкаголі і г. д.), не парушаюць посту. Алкагольныя напоі, нават калі яны прымаюцца ў медыцынскіх мэтах па прадпісанні лекара, парушаюць пост.

---

³⁶ Поўны аналіз гл. у Sammut, *op. cit.*, с. 116–117, с. 83–88.